

Sillanrakentajat kestävän biotalouden ja ruokajärjestelmän uudistumisen taustalla

27.11.2025

Kestävän ruokajärjestelmän ja biotalouden kehittäminen on yksi aikamme monimutkaisimmista yhteiskunnallisista haasteista. Siirtymä kohti kiertotalouteen perustuvaa taloutta vaatii sekä teknistä että taloudellista osaamista ja edellyttää eri toimijoiden yhteistyötä.

Eri sektoreiden yhteistyöverkostot eli kumppanuudet mahdollistavat kestävän yhteisluonnin, jossa taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset tavoitteet kietoutuvat yhteen. EU:n biotalousstrategian ja Food 2030 -ohjelman mukaan juuri tällaiset verkostot ovat välttämättömiä ruokajärjestelmän uudistamiseksi (European commission, 2018, 2023). Mutta miten kumppanuudet saadaan toimimaan arjessa monimutkaisissa yhteisöissä, jossa on mukana tutkijoita, yrityksiä, hallinnon edustajia ja kansalaisia? Usein vastaus löytyy toimijoista, jotka eivät ole näkyvimpiä, mutta jotka varmistavat yhteistyön sujuvuuden. Näitä välittäjäorganisaatioita voidaan pitää sillanrakentajina eri toimijaryhmien välillä. Mamèsin ja kumppaneiden (2025) tutkimus osoittaa, että nämä välittäjät ovat ratkaisevassa asemassa, kun monitoimijaiset kumppanuudet pyrkivät vahvistamaan ruokajärjestelmän kestävyyttä.

Sillanrakentajien rooli yhteistyössä

Välittäjäorganisaatiot toimivat neutraaleina, puolueettomina linkkeinä eri sidosryhmien välillä. Ne voivat olla klustereita, kehittämisyhtiöitä, tutkimusverkostoja tai julkisia ohjelmia, joiden tavoitteena on yhdistää toimijat, joilla ei muuten olisi luontevaa kosketuspintaa toisiinsa. Kuten Kanda ym. (2024) ja Alonso-Adame ym. (2024)

ovat todenneet, välittäjät rakentavat siltoja erilaisten tieteenalojen, hallinnon tasojen ja tuotantoketjujen välille. Ne koordinoivat yhteistä toimintaa ja rakentavat samalla yhteistä ymmärrystä ja luottamusta, luoden edellytyksiä kestävälle yhteisluonnille (co-creation).

Mamès kollegoineen (2025) kuvaavat julkaisussaan kahta keskeistä sillanrakentajaorganisaatiotyyppiä. Ensimmäinen on hallinnoiva välittäjäorganisaatio, jolla on pysyvä tiimi ja selkeä rakenne. Tällaiset organisaatiot vastaavat kumppanuuksien hallinnasta, projektien koordinoinnista ja viestinnästä. Toinen tyyppi on fasilitoiva välittäjäverkosto, joka muodostuu eri organisaatioiden edustajista, kuten esimerkiksi tutkijoista, virkamiehistä ja kehittäjistä, jotka toimivat sillanrakentajina oman työnsä ohella. Molemmat tukevat yhteisluontia eri tavoin. Hallinnoivat organisaatiot tuovat järjestelmällisyyttä ja tehokkuutta, kun taas fasilitoivat verkostot tarjoavat joustavuutta sekä kykyä yhdistää erilaisia tietolähteitä ja päätöksentekotasoja.

Välittäjäorganisaatiot käyttävät monipuolisia menetelmiä ja toimintatapoja, joilla ne tukevat yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Ne järjestävät tilaisuuksia, joissa eri toimijat voivat kohdata ja oppia toisiltaan, esimerkiksi seminaareissa, työpajoissa ja muissa verkostoitumisen tapahtumissa. Samalla ne ylläpitävät jatkuvaa viestintää ja tiedonvaihtoa, mikä on välttämätöntä yhteisen suunnan säilyttämiseksi ja siiloutumisen estämiseksi. Välittäjäorganisaatiot toimivat myös näkyvyyden rakentajina ja vaikuttajina, sillä ne tuovat esiin kumppanuuksien tuloksia, varmistavat kestävän kehityksen teemojen huomioimisen päätöksenteossa ja vahvistavat luottamusta ulospäin. Käytännön tasolla ne vastaavat lisäksi projektien ja resurssien hallinnasta.

Kestävän muutoksen mahdollistajat

Näiden toimintojen merkitys on erityisen suuri tilanteissa, joissa tavoitteet ovat monitasoisia ja aikajänne pitkä. Kestävyyden edistämisessä vaikutukset näkyvät usein vasta vuosien kuluttua ja siksi jatkuvuus on elintärkeää. Mamès ym. (2025) korostavat, että kumppanuuden pysyvyys ja kehittyminen edellyttävät usein ammattimaisen välittäjäorganisaation tukea. Suomessa välittäjäorganisaatiot ovat jo osa innovaatioekosysteemejä, sillä esimerkiksi alueelliset kehitysyhtiöt, tutkimuslaitokset ja klusterit toimivat linkkeinä yritysten, tutkimuksen ja hallinnon välillä. Suomen biotalousstrategia 2022–2035 painottaa yhteistyötä ja verkostomaisia toimintamalleja (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2022). Strategian toimeenpanoa voisi kuitenkin edelleen vahvistaa selkeyttämällä eri toimijoiden vastuita ja varmistamalla pitkäjänteinen tuki yhteistyöverkostoille.

Kansainvälisten tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että välittäjäorganisaatioiden onnistuminen perustuu ennen kaikkea luottamukseen, läpinäkyvyyteen ja kykyyn yhdistää eri tahojen tavoitteet yhteiseen visioon. Ne toimivat muutoksen arkkitehteina ja mahdollistajina, joiden ansiosta ekosysteemikokonaisuus kehittyy. Kuten Mamès ym. (2025) toteavat, juuri nämä organisaatiot antavat kumppanuuksille niiden selkärangan ja ilman niitä monitoimijaiset rakenteet jäävät helposti hajanaisiksi ja lyhytikäisiksi.

Artikkeli on kirjoitettu osana Euroopan unionin rahoittamia FOODPathS (Co-creating the prototype ‘Safe and Sustainable FOOD Systems PArTnersHip’) -projektia.

Terhi Junkkari
ETT, tutkijayliopettaja, projektipäällikkö FOODPathS (GA N°101059497) -projekti

ORCID 0000-0001-8816-7312
SEAMK

Lähteet

Alonso-Adame, A., Van Meensel, J., Marchand, F., Van Passel, S., & Farahbakhsh, S. (2024). Sustainability transitions in agri-food systems through the lens of agent-based modeling: A systematic review. *Sustainability Science, 19*(8), 2101–2118. https://doi.org/10.1007/s11625-024-01551-0

European Commission. (2018). *A sustainable bioeconomy for Europe: Strengthening the connection between economy, society and the environment.* Publications Office of the European Union. https://doi.org/10.2777/792130

European Commission (2023). *Food 2030 – Pathways for action 2.0 – R&I policy as a driver for sustainable, healthy, climate resilient and inclusive food systems*. Publications Office of the European Union, https://data.europa.eu/doi/10.2777/365011

Kanda, W., Magnusson, T., & Hjelm, O. (2024). Intermediaries and Intermediation in Sustainability Transitions. *Cambridge Open Engage*. https://client.prod.orp.cambridge.org/engage/coe/article-details/6751faf8f9980725cf2cf3ee

Mamès, M., Donner, M., & de Vries, H. (2025). Partnerships for sustainable food and bioeconomy systems in Europe: Exploring the role of intermediaries. *Sustainable Futures, 10*, 101361. https://doi.org/10.1016/j.sftr.2025.101361

Työ- ja elinkeinoministeriö (2022). *Suomen biotalousstrategia 2022–2035 tähtää kestävästi kohti korkeampaa arvonlisää.* Valtioneuvoston julkaisuja 2022:3. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-547-4